

LÅTAR OCH SPELMÄN

FRÅN
MEDÅKER
OCH
HIMMETA

Västmanlands
Spelmansförbund
1985

SÅ KOM DETTA TILL

Någon gång i början på år 1978 ringde Berna Bergsten i Odensvi upp mig och undrade om jag visste var "Bejby-Jannes" (Johan Karlsson i Medåkers) efterlämnade notböcker fanns. Hon berättade att hon var dotter-dotter till Bejby-Janne och att hon hade hört att hennes mormor Anna Karlsson efter makens bortgång hade skänkt hans spel-mansböcker till någon folkmusiksammanslutning, men hon visste inte till vilken.

Egendomligt nog kunde jag tala om för henne att dessa notböcker för tillfället fanns hos mig, emedan jag av låtkommitté och notarkivarie fått i uppdrag att skriva av eller kopiera av innehållet för att vi skulle kunna sända över detta till Svenskt Visarkiv. Med styrelsens och låtkommitténs tillstånd fick nu även Berna Bergsten en kopia av böckerna.

När Bejby-Janne gick bort hade fru Anna det goda omdömet att donera hans notböcker till Örebro Läns Folkmusikförbund. När Västmanlands Spelmansförbund några år senare bildades såg Einar Olsson i Glanshammar till att böckerna skänktes till västmanlänningarna, där han ansåg att de rätterligen hörde hemma. Så kom det sig att de numera förvaras bland våra övriga rariteter på Stadsarkivet i Västerås rådhus.

Av Berna Bergsten - som jag känt i årtionden utan att veta något om hennes "musikaliska" bakgrund - fick jag vidare veta att Johan och Anna Karlssons dotter Elsa levde och bodde i Kolsva. Jag skyndade mig att tillsammans med Berna hälsa på Elsa Andersson och hennes man Oskar, av vilka jag fick många värdefulla och vederhäftiga upplysningar om Bejby-Janne och en del av hans spelmannskamrater.

Och så var "karusellen" igång. Pratar man om eller med en spelman nämns ofta andra spelmän. Bläddrar man i gamla notböcker dyker ständigt nya, okända namn upp som väcker ökad nyfikenhet. Eftersom jag själv inte har några djupare rötter i Medåker har jag varit helt beroende av vad andra har berättat. Och börjar man forska om spelmän i Medåker halkar man ofta in även i socknen Himmeta, vars spelmän mycket ofta samarbetade.

Att resa omkring och intervjuar folk i dessa trakter har varit ett mycket trevligt nöje. Alla har varit fantastiskt hjälpsamma och intresserade. Särskilt i Medåker där en aktiv och levande hembygdsförening väsentligt bidrar till att hålla bygdens traditioner levande och dokumentera det förflutna. Fotografier plockades fram och lånades ut, en och annan liten notbok kom också fram. Man berättade allt vad man visste och mindes och var det så att man var osäker på någon punkt ringde man till de som visste bättre eller skickade mig vidare till ny adress. Jag kände mig verkligen välkommen i stugorna.

Att räkna upp några speciella uppgiftslämnare är måhända orättvist mot de övriga. Utan att förringa någons bidrag kan jag dock inte låta bli att nämna Artur Johansson i Källberga, eldsjälens inom hembygdsforskning och hembygdsdokumentation i Medåker, hembygdsentusiasten Georg Bellviken samt Sven Johansson i Byringe och Valter Johansson i Tveta, båda söner till storspelmannen Carl Johansson i Himmeta och goda informatörer om denne och hans spelmannskamrater. Gunnar Tapper i Gärdslinge, son efter spelmannen Carl Albin (Öhman) Tapper, Sven Pettersson i Ekeby, sonson till Calle Fjärman, Bernhard Garsten i Norskoga m.fl. Alla lika värdefulla uppgiftslämnare. Och - det skall särskilt påpekas - icke minst deras fruar som lika entusiastiskt plockade fram uppgifter och fotografier.

När man konstaterar hur många spelmän det fanns i dessa trakter för inte alls så länge sedan blir man ledsen när man konstaterar att det mig veterligen idag inte finns en enda där som för spelmanstraditionerna vidare. Kanske detta lilla häfte kan väcka intresse att ta upp traktens låtar på musikprogrammet?

Att denna presentation kommit att hållas i jag-form beror inte på någon önskan att få framhålla att "detta har jag gjort" utan att det bara råkat bli så och då får jag väl stå för det mesta, ta ansvar för de felaktigheter som förmodligen smugit sig in i detta. Rune Stolpe i Vretberga har läst igenom en del text och hjälpt mig rätta till namn och gårdsnamn.

Jag känner mig mycket nöjd att denna dokumentation kommit till medan det ännu finns så många kvar som minns de flesta, då Medåker och Himmata tillhör de trakter i Västmanland varifrån vi har mycken folkmusik bevarade tack vare duktiga notskrivare.

Att det dröjt så länge från projektets start till tryckning beror inte på överksamhet utan snarare tvärtom: Ett lån häfte av Valter Larsson i Arboga 1979, en LP grammofonskiva med västmanlandslåtar spelade av västmanlänningar producerades år 1980, 6 västmanlandslåtar arrangerades för skolorkester och trycktes år 1982, Möklinta Hembygdsmusik spelade in en grammofonskiva i LP-format 1983 och 1984 producerade vi ett nothäfte med titeln ALLSPELSLÅTAR.

När vi nu äntligen tycks få tid och pengar att trycka upp detta om än i ett mindre exklusivt utförande känns det bra.

Köping år 1984

Gunnar Fransson

Styrelse och Låtkommitté för Västmanlands Spelmansförbund får härmed presentera ännu en samling låtar och spelmän, denna gång från våra sydvästra trakter. Vi är glada att detta verk kommit till och därmed gjort det möjligt för såväl våra medlemmar som andra intresserade av folkmusik att utöka sin repertoar med ytterligare nära 100 låtar från Västmanland.

Västmanlands Spelmansförbund

Januari 1985

Styrelse och Låtkommitté

4.

MEDÅKERS BRUDMARSCH

Komp. av Carl Pettersson ("Calle Fjärsmän"), Medåker
Arr. av Alfred Andersson, Möklinta

The musical score is written for piano in G major (one sharp) and 2/4 time. It consists of eight systems of two staves each. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some triplet markings. The piece concludes with a double bar line and repeat dots at the end of the eighth system.

MEDÅKERS BRUDVALS

Komponerad av "Calle Fjärsman", Medåker
Arrangerad av Alfred Andersson, Möklinta

Handwritten musical score for "Medåkers Brudvals". The score is written for piano (indicated by the grand staff) and is in 3/4 time. The key signature is D major (two sharps). The score consists of seven systems of music, each with a grand staff (treble and bass clef). The music features a mix of eighth and sixteenth notes, often beamed together, and rests. The first system begins with a 'v' (vibrato) marking above the first note. The piece concludes with a double bar line and repeat dots at the end of the seventh system.

6.

VALS av "Calle Fjärsman", Medåker

Ur notbok efter Albin Tapper, Himmetså

Arr. av Erik Gustavsson

Handwritten musical score for a waltz in D major, 3/4 time. The score consists of nine systems of two staves each. The melody is in the right hand, and the accompaniment is in the left hand. The piece features various musical notations including eighth notes, quarter notes, and rests. There are repeat signs and first/second endings in the fourth system. The key signature has two sharps (F# and C#).

Polka av "Calle Fjärsmän", Medåker

Ur en notbok av A. Tapper, Himmetsåker

Arr. Erik Gustavsson, Karlstad

7.

Musical score for Polka in 2/4 time, key of D major. The score consists of five systems of two staves each. It includes a "Fine" section and a "D.C. al Fine + Trio" section. The music features various rhythmic patterns and melodic lines.

Polska efter "Calle Fjärsmän"

Arr. av Erik Gustavsson, Karlstad

Musical score for Polska in 3/4 time, key of D major. The score consists of three systems of two staves each. It features many triplets and a first/second ending section. The music is characterized by its 3/4 time signature and key signature.

Carl Pettersson - Calle Fjärman

Carl Pettersson - under sitt liv mest känd under namnet Calle Fjärman - föddes i Norrgården i Vretberga i Medåker år 1860 och avled på Medåkers ålderdomshem år 1938. I sin ungdom gick han fyra år i läroverket i Arboga. På grund av denna extra bokliga bildning blev han erbjuden att bli fjärdingsman i socknen, vilket han också var några år. Därefter kallades han allmänt för Calle Fjärman.

Vid sex års ålder började han spela fiol, vilket - enligt hans egen berättelse - gick till så att hans far som var till Stockholm med ett lass hö, köpte en fiol åt en nio år äldre bror. Utan någons vetskap började Calle låna instrumentet och öva på fiolen under sommaren. En dag då Calles far och några vänner till honom "tog supen" tog Calle fiolen och spelade några låtar

till allas förvåning. Han fick nu överta fiolen och fortsätta mera öppet ägna sig åt musik.

Snart kom han i kontakt med "Sjögvistarna". Anders, som spelade klarinett och dennes bror Petter som spelade fiol. Båda var födda i början av 1800-talet och enligt Calles egen utsago de skickligaste musiker som fanns i trakten på den tiden. De var dessutom notkunniga och lärde Calle skriva noter, vilket han med stor skicklighet och vacker handskrift nedtecknade såväl egna kompositioner som andras verk.

I vuxen ålder och efter sitt lilla mellanspel som fjärdingsman arrenderade Calle och hans fru en liten gård i Ekeby. Men milt uttryck kan man säga att någon bonde blev han aldrig. Därtill var han för djupt gripen av musiken. Då han dessutom i likhet med kung Gustaf II Adolf "... med tiden blev tämligen fet..." - han vägde ett tag gott och väl 120 kilo - blev han dessutom orörlig och hans fru fick så gott hon kunde och orkade med sköta gården och hemmet med dess 6 barn.

Dessto mer aktiv var Calle på det musikaliska området. Han spelade på mängder av tillställningar tillsammans med olika spelmän i trakten t.ex. Bertil Johansson i Norr-Ryby, Axel Andersson från Vikbo i Västra Skedvi (Vikbo-Axel), sonen Emil Pettersson, Carl Johansson i Tveta i Himmeta, Erik Andersson i Berge i Himmeta, Oskar Jansson i Tveta, Johan Karlsson i Bejby (Bejby-Janne), Linus Danielsson i Hasta m.fl. Beträffande Calle Fjärmans samarbete med den sistnämnda Linus berättar Ragnar Svedskog i boken "Medåker - spridda minnen från svunna tider": "...och han spelade ofta på fester inom och utom socknen tillsammans med sonen Emil och ibland även med Linus Danielsson i Hasta, mera känd under namnet Per Daniels Linus. Samarbetet med Linus gick dock inte så bra, ty denne hade upphöjts till riksspelman och ville ta lejonparten av arvudet. Emil berättade att de tre en gång spelade på Fellingsbro Folkhögskola och fick 40 kronor att dela på för detta. Då ville Linus ta 20 kronor för egen del, medan Fjärman och Emil skulle få en tia var. Men då skulle Fjärman ha blivit arg och sagt att "ä du äv dänn ulla, då ä du snart tjännd".

År 1930 hade Calle Fjärman besök av den store folkmusikforskaren Olof Andersson, som tecknade upp tre låtar ur Calles repertoar. En av dessa har i verket Svenska Låtar felaktigt fått namnet Medåkers Brudmarsch. Låten är komponerad av Karl Andersson i Hagby - vilket mycket riktigt anges - men bör rätteligen heta Hagby-Marschen. Medåkers Brudmarsch och Medåkers Brudvals har Calle Fjärman själv komponerat. I detta verk har de fått sina ursprungliga namn.

När Calle Fjärsmann dog hamnade större delen av hans omfattande notsamling hos Vikbo-Axel, där alltsammans brann upp då ett övergivet militärflygplan störtade över hus, invånare och skördelag (se därom på annan plats). Men Bejby-Janne och Albin Tapper hade skrivit av många av Calle Fjärsmans egna kompositioner och därför har vi - som ni finner i detta häfte - ändå många, och säkert de bästa, väl bevarade. En del med trevliga namn såsom "Julminnen 1892", "Lilla Rosen", "Grushögsfantasi", "Förlig wind", "Militär-Polka", "Minnen från Sörby", "Hopp och Tro" med flera. Calle har även tecknat upp en del gamla visor som brukades i Medåker, varav några har tagits med här.

Det tillkommer inte oss som gjort denna samling att värdera Calle Fjärsmann som bonde eller människa. Här gäller det spelmannen, och i detta avseende framstår han som en av de största under den tidsperiod som man någotsånär kan överblicka. Tillsammans med Bejby-Janne, som också var notkunnig och en duktig kompositör, kommer därför denna notsamling att domineras av låtar komponerade av dessa eller ur deras repertoar.

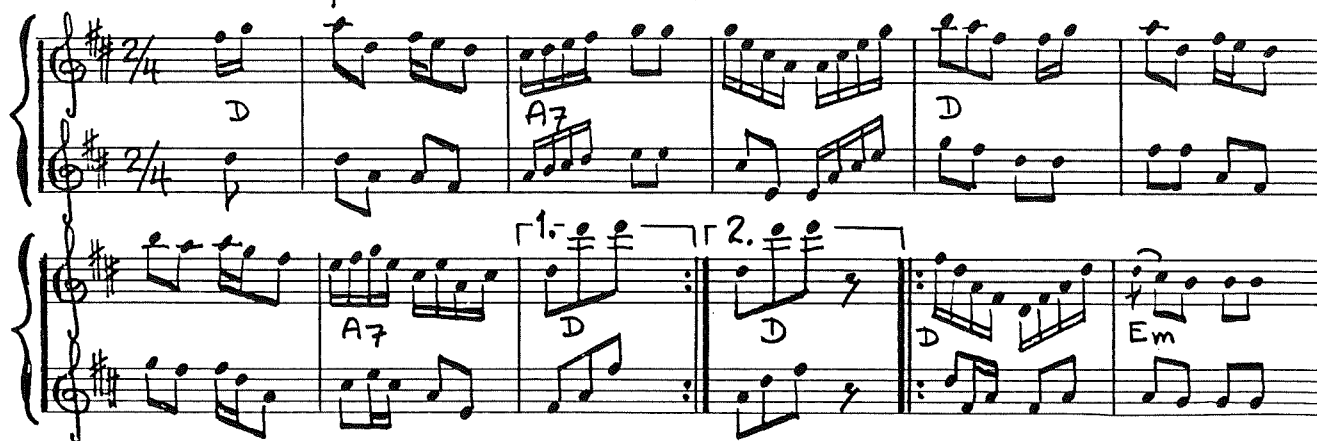
Militär-Polka Komp. av "Calle Fjärsmann" år 1884.

10. Minne från Sörby Mazurka
Komp. av "Calle Fjärsmän", Medåker
Arr. av Alfred Andersson, Möklinta

Hopp och Tro Polka

Komp. av "Calle Fjärsmän", Medåker
Arr. av Alfred Andersson, Möklinta

Hopp o. Tro (forts.)

//.

Handwritten musical score for 'Hopp o. Tro (forts.)'. The score is written in treble and bass clefs, with a key signature of one sharp (F#). It consists of four systems of music. The first system has a first ending bracket. The second system has a second ending bracket. The third system has a first ending bracket. The fourth system has a first and second ending bracket. Chords are indicated by letters: A7, D, Em, D, A7, D, D, G, D7, Am, G, D7, G, G.

Hulda ~ Polska

Av "Calle Fjärsmän", Medåker
Arr. Erik Gustavsson

Handwritten musical score for 'Hulda ~ Polska'. The score is written in treble and bass clefs, with a key signature of one sharp (F#). It consists of four systems of music. The first system has a 3/4 time signature. The second system has a repeat sign. The third system has a first and second ending bracket. The fourth system has a first ending bracket. Chords are indicated by letters: A7, D, Em, D, A7, D, D, G, D7, Am, G, D7, G, G.

FÖRLIG WIND Polka

Komp. av "Calle Fjärsmann", Medåker

Arr. av Alfred Andersson, Möklinta

The musical score is written for piano in 2/4 time. It consists of six systems of two staves each. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 2/4. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and bar lines. The score is arranged in a traditional polka style with a repeating melody and a contrasting section. The notation is handwritten and appears to be a personal or working draft.

Mazurka av "Calle Fjärsman", Medåker

13.

Grushögsfantasi. Hambo-Polska. "Calle Fjärsman"

Arr: Alfred Andersson, Möklinta.

Brudmarsch av "Calle Fjärsman"

Arrangerad av Erik Gustavsson

The musical score is written for piano and consists of eight systems of grand staves. The key signature is one sharp (F#), indicating G major. The time signature is 2/4. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, as well as rests. There are several triplet markings (indicated by a '3' over a group of notes) and repeat signs (double bar lines with dots). The piece ends with a final double bar line and repeat dots.

Lilla Rosen Polska

Komp. av Carl Pettersson ("Galle Fjärsman")
 Arr. av Alfred Andersson

Dansa kronan av bruden. Polska

Denna polska spelades och sjöngs när man dansade kronan av bruden.

Text Aldrig får den bruden kronan mera.
 Hon har haft den nu en gång.
 Hon har haft den och tappat bort den,
 hon har haft den och tappat bort den.
 Aldrig får den bruden kronan mera.

Johan Karlsson - Beijby-Janne

1864 - 1940

Johan Karlsson - vanligen kallad Beijby-Janne - föddes på gården Beijby i Medåkers socken i Västmanland. Han var den yngste i en barnaskara om 10. Redan tidigt fick han hjälpa till att arbeta på gården då fadern tidigt gick bort och den äldste av bröderna fick ta över ansvaret. Men snart fick han såväl som de övriga bröderna börja lära sig ett hantverk. Johan och hans bror Gustaf blev skomakare, August smed o.s.v.

Tidigt kom Johan i kontakt med musiken genom en kringvandrande, avdankad (försupen) militärmusikfanjunkare som skaffade sig mat och husrum genom att gå omkring från by till by och lära ungdomar spela. Han kallade sin klarinett för "min lilla fästmö som jag

slaskar mule med och fingrar på". Denne musikfanjunkare bodde en tid även i Beijby där han lärde bland andra Johan att spela klarinett och läsa och skriva noter. Ingen av barnen ägde någon klarinett men händiga som de var köpte Johan och August sig ett stycke ebenholz och slöjdade sig var sitt instrument med fanjunkarens som förebild. Ett av dessa finns ännu bevarat i Medåkers hembygdsgård. Klaffar och övriga metalldelar tillverkade August som var smed. På äldre dar skaffade sig Johan ett mera lättblåst instrument.

Beträffande Beijby-Jannes medverkan i Medåkers musikliv se artiklar om spelmännen "Abrahamspojarna", "Calle Fjärman" med flera i denna bok.

Beijby-Janne var en god kompositör och en skicklig notskrivare. Han efterlämnade ett rikligt notmaterial av såväl egna som andras kompositioner, bl.a. många av Calle Fjärman. När Johan gick bort hade hans hustru Anna det goda omdömet att donera notsamlingen till Örebro Läns Folkmusikförbund, men när Västmanlands Spelmansförbund några år senare bildades överlämnade Einar Olsson i Glanshammar hela detta material till vårt förbund, vilket vi är honom mycket tacksamma för. Samlingen innehåller många fina, trevliga och lättspelade melodier. Hambo-Polskorna betecknas genomgående Hambo-Polka, måhända en dialektal förvrängning. I övrigt är det valser, marscher, mazurkor, polketter, hambo-polketter m.m. Många är med i denna samling. Den då aktuella schottisvarianten som på franska hette Pas de Quarte = fyra steg, kallades på medåkersdialekt för Patri Katt.

Flera sirliga francaiser, några av egen komposition, finns med i samlingen. Det råder delade meningar om man verkligen dansade francais i Medåker vid denna tid. Uppenbart är dock att det fanns de som gick hos danslärarinna Hilda Couleur i Arboga och lärde sig såväl francais som cruetzerpolka, varsovienne m.fl. då aktuella modedanser.

Liksom nästan alla upptecknade noter i äldre dagar saknas bindningar - angivande av stråkföring - i dessa noter. Då dagens spelmän har för vana att spela som det står har noterna i samband med att låtarna arrangerats för två fioler försetts med anvisningar om lämplig stråkföring.

POLKA av "Bejby-Janne"

Handwritten musical score for a polka in 2/4 time, key of D major. The score consists of four systems of piano accompaniment, each with a grand staff (treble and bass clef). The first system is 8 measures long. The second system includes first and second endings, marked '1.' and '2.'. The third system also includes first and second endings, marked '1.' and '2.'. The fourth system is 8 measures long and ends with a double bar line. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, and rests.

Kardinal~Polka. "Bejby-Janne"

Handwritten musical score for a polka in 2/4 time, key of D major. The score consists of five systems of piano accompaniment, each with a grand staff (treble and bass clef). The first system is 8 measures long. The second system includes first and second endings, marked '1.' and '2.'. The third system also includes first and second endings, marked '1.' and '2.'. The fourth system is 8 measures long and ends with a double bar line. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, and rests.

Arrangerade av Erik Gustavsson, Karlstad

Vals av "Bejby-Janne" (Johan Karlsson)

Medåker

Arr. av Erik Gustavsson

The musical score is written in 3/4 time and D major. It consists of ten systems of two staves each. The notation includes eighth notes, sixteenth notes, and rests. There are repeat signs (double bar lines with dots) at the end of the first, third, fifth, seventh, and ninth systems. The key signature is one sharp (F#) for the first nine systems, and it changes to two sharps (F# and C#) for the tenth system.

KILLE~POLKA av "Bejby-Janne", Medåker
Arr. Erik Gustavsson, Karlstad

HAMBO-POLSKA 'Bejby-Janne'

Handwritten musical score for 'HAMBO-POLSKA' 'Bejby-Janne'. The score is written in treble and bass clefs, 3/4 time, with a key signature of one sharp (F#). It consists of six systems of two staves each. The first system shows the beginning of the piece. The second system includes first and second endings. The third system features a triplet in the bass staff. The fourth system ends with a double bar line. The fifth system continues the melody. The sixth system concludes the piece with a final cadence.

HAMBO-POLSKA 'Bejby-Janne'

Handwritten musical score for 'HAMBO-POLSKA' 'Bejby-Janne'. This version is written in treble and bass clefs, 3/4 time, with a key signature of one sharp (F#). It consists of three systems of two staves each. The first system includes a triplet in the bass staff. The second system includes first and second endings. The third system concludes the piece with a final cadence.

Arrangerade av Alfred Andersson

FAVORIT - VALSEN av 'Bejby-Janne'

Arrangerad av Alfred Andersson

This block contains the musical notation for the Favorite Waltz 'Bejby-Janne', arranged by Alfred Andersson. It consists of seven systems of grand staves. The first system is in 3/4 time and has four measures. The second system has four measures and ends with a repeat sign. The third system has four measures and ends with a repeat sign. The fourth system has four measures and ends with a repeat sign. The fifth system has four measures and ends with a repeat sign. The sixth system has four measures and ends with a repeat sign. The seventh system has four measures and ends with a repeat sign. The music is in 3/4 time and features a mix of eighth and sixteenth notes, with some triplets indicated by a '3' over the notes.

22.

MARSCH av "Bejby-Janne"

Arrangerad: Alfred Andersson

The musical score is written in 2/4 time and consists of eight systems, each with a piano (p) staff and a violin (v) staff. The key signature has one flat (B-flat). The score includes various musical notations such as eighth and sixteenth notes, rests, and repeat signs. There are first and second endings marked with '1.' and '2.' in the third system. The piece concludes with a double bar line and repeat dots in the eighth system.

Jultomtens Polka

Av "Bejby-Janne"
Medåker

23.

Hambo ~ Polska av "Calle Fjärsman", Medåker

Arrangerade av Erik Gustavsson, Karlstad

24.

POLSKA-MAZURKAAv "Bejby-Janne", Medåker
Arr. Erik Gustavsson

Handwritten musical score for "Polska-Mazurka" in 3/4 time, key of D major. The score consists of five systems of grand staves (treble and bass clef). The melody is primarily in the treble clef, featuring eighth and sixteenth notes, often beamed together. The bass clef provides a harmonic accompaniment with chords and single notes. There are several triplet markings (indicated by a '3' over a group of notes) throughout the piece. The score ends with a double bar line and repeat dots.

HAMBO-POLSKA

Av "Bejby-Janne" Arr. E. Gustavsson

Handwritten musical score for "Hambo-Polska" in 3/4 time, key of D major. The score consists of three systems of grand staves. The melody is in the treble clef, featuring eighth and sixteenth notes. The bass clef provides a harmonic accompaniment. There are triplet markings in the second system. The score ends with a double bar line and repeat dots.

GALOPP Efter "Bejby-Janne", Medåker
Arr. Erik Gustavsson

BALLONG-POLKA

Komp. av Johan Karlsson ("Bejby-Janne"), Medåker

Arr. av Erik Gustavsson, Karlstad

Handwritten musical score for "Ballong-Polka" in 2/4 time, key of D major (indicated by two sharps). The score consists of five systems of two staves each. The first system includes a treble and bass staff. The second system includes a treble and bass staff. The third system includes a treble and bass staff. The fourth system includes a treble and bass staff. The fifth system includes a treble and bass staff. The score features various musical notations including eighth notes, sixteenth notes, and triplets, with some measures ending in repeat signs.

MAZURKA av "Bejby-Janne"

Arrangerad av Erik Gustavsson

Handwritten musical score for "Mazurka" in 3/4 time, key of D major (indicated by two sharps). The score consists of two systems of two staves each. The first system includes a treble and bass staff. The second system includes a treble and bass staff. The score features various musical notations including eighth notes, sixteenth notes, and triplets, with some measures ending in repeat signs.

Forts. MAZURKA av "Bejby Janne"

27.

Handwritten musical score for Mazurka by Bejby Janne, page 27. The score is written for piano and consists of four systems of two staves each. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The music features various melodic lines, including triplets and repeated notes, and includes repeat signs with first and second endings.

"POLKA af Johan Karlsson"

Arrangerad av Erik Gustavsson

Handwritten musical score for Polka by Johan Karlsson, arranged by Erik Gustavsson. The score is written for piano and consists of four systems of two staves each. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The music features various melodic lines, including triplets and repeated notes, and includes repeat signs with first and second endings.

FRANCAIS efter "Bejby-Janne"

Arr. av Erik Gustavsson

1.

2.

3.

4.

The musical score for 'The Rose Tree' is presented in two systems. The first system consists of four staves: two for the vocal melody and two for the piano accompaniment. The vocal melody is in treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The piano accompaniment is in grand staff (treble and bass clefs). The second system, labeled with a large '5.' on the left, continues the piece. It also consists of four staves, with the vocal melody and piano accompaniment continuing. The piano accompaniment features various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. The score concludes with a double bar line and repeat signs.

HAMBO ~ POLSKA efter "Bejby-Janne"

Arr. av Erik Gustavsson

The image displays three systems of handwritten musical notation, likely for piano accompaniment. Each system consists of two staves joined by a brace on the left. The first system is in 3/4 time, indicated by the '3' over the '4' in the first measure. The second system also appears to be in 3/4 time. The third system is in 3/4 time and includes a key signature change to one flat (B-flat), indicated by a flat symbol on the B line of the first staff. The notation includes various note values (quarter, eighth, and sixteenth notes), rests, and dynamic markings such as 'f' (forte) and 'p' (piano). The handwriting is in dark ink on aged, slightly yellowed paper.

30.

FRANCAIS after "Bejby-Janne" (2)

1.

2.

3.

4.

5.

Arr: Erik Gustavsson

I Johan Karlssons efterlämnade notböcker finns flera fransäscr.
Samtliga är i 5 turer.

"Fransäs (franska:francaise) är en sällskapsdans med olika turer
i 2/4 - eller 6/8-takt. Den är besläktad med 1700-talets kontra-
dans och var populär från 1820-talet och långt in på 1900-talet."

VALS av "Bejby-Janne", Medåker

Arrangerad: Erik Gustavsson

The 'VALS' section consists of seven systems of musical notation, each with two staves (treble and bass clef). The key signature has one flat (B-flat). The time signature is 3/4. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, beams, and a key signature change to one sharp (F#) in the second system. The piece concludes with a double bar line and a final chord.

32.

POLKA av "Bejby-Janne", Medåker

Arrangerad: Erik Gustavsson, Karlstad

The musical score is written for a polka in 2/4 time. It consists of seven systems, each with two staves (treble and bass clef). The key signature is one sharp (F#). The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and repeat signs. The first system starts with a treble clef and a 2/4 time signature. The second system includes a repeat sign. The third system continues the melody. The fourth system features a treble clef and a 2/4 time signature. The fifth system includes a repeat sign. The sixth system continues the melody. The seventh system ends with a double bar line.

Bejby-Marschen

Av J. Karlsson 1883

33.

Handwritten musical score for 'Bejby-Marschen' in 2/4 time. The score consists of six systems, each with a treble and bass staff. The key signature has one flat (B-flat). The music features various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. The first system includes a repeat sign. The second system ends with a double bar line and repeat dots. The third system begins with a repeat sign. The fourth system ends with a double bar line and repeat dots. The fifth system includes a triplet of eighth notes in the bass staff. The sixth system also includes a triplet of eighth notes in the bass staff.

POLSKA efter J. Karlsson, Medåker

Handwritten musical score for 'POLSKA' in 3/4 time. The score consists of two systems, each with a treble and bass staff. The key signature has one flat (B-flat). The first system includes first and second endings, marked '1.' and '2.'. The second system ends with a double bar line and repeat dots.

Arrangerade: Alfred Andersson

34.

VALS av "Bejby-Janne", Medåker

Handwritten musical score for a waltz titled "VALS av 'Bejby-Janne', Medåker". The score is written for piano in 3/4 time. It consists of four systems of staves. The first system has two staves. The second system has two staves. The third system has two staves. The fourth system has two staves. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some triplet markings. The piece ends with a double bar line and repeat signs.

MAZURKA efter "Bejby-Janne"

Handwritten musical score for a mazurka titled "MAZURKA efter 'Bejby-Janne'". The score is written for piano in 3/4 time. It consists of four systems of staves. The first system has two staves. The second system has two staves. The third system has two staves. The fourth system has two staves. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some triplet markings. The piece ends with a double bar line and repeat signs.

Arrangerade av Erik Gustavsson, Karlstad

POLKA efter "Bejby-Janne", Medåker

Arrangerade av Anders Berlin

Karl Abrahamsson

"Abrahamspojarna"

Under 1880 - 1890-talet fanns det flera musikkapell i Medåker. Ett av de mera berömda var "Abrahamspojarna" som bestod av Karl (Kalle) Abrahamsson med magdeburgerdragspel, brodern Albert med fiol, båda från Berga, samt Alexander Pettersson i Norskoga - en ovanligt skicklig flöjtist - och dessutom ofta Karl Johansson (Bejby-Janne) från Bejby.

Enligt samstämmiga uppgifter var särskilt "Kalle Abraham" ett stort original. Då det är ont om sådana nuförtiden och då syskonen Abrahamsson på ett mycket trevligt sätt tecknats i hembygdsboken "Medåker - spridda minnen från svunna tider" tar vi oss friheten citera vad som där står om dem.

"..... Hans riktiga namn var Karl Abrahamsson, och han brukade tillsammans med brodern Albert och systern Anna den egendom Berga, vars mangårdsbyggnad nu är Medåkers hembygdsgård. Kalle var både vad man kallar "slängd i käften" och "ful i truten", men ingen av bröderna utmärkte sig som

mera framstående jordbrukare utan skötte egendomen efter ålderdomliga metoder och var betydligt senfärdiga av sig. Ännu på 1920-talet körde de ut gödseln på träderna i form av "tjälbutar", lastade på vedskak och kälkar. Kom någon förbi under pålastningen, så blev det prata av i timtal, och om de då hade ämnat sej till ängen söder om Dal så ville det till om de skulle hinna en vända på dagen. I början av 1920-talet gick Kalle och Albert och skar havre i 12 graders kyla i november månad. De var väl påpälsade och hade både "lömössa" och bälghandskar. Alla andra hade naturligtvis sin havre inkörd för länge sen. Den enda nymodigheten inom jordbruket som bröderna praktiserade var att slå anngångsklöver. Den hängdes upp under senhösten och kördes in efter behov under hela vintern.

Här 2 historier om Kalle.

Dä va en gång, när Kalle Abram va i stan. Då träffä han Mittgumma i Smeby - dä va Anders Andersså i Smeby, di kallä Mitten, för -an bodde mitt i byn - han träffa -na på Hölbärrens kontor.

Dä sa -o ätt -en:

"Dä va förfälit, va du ha blitt gammal å flinntskalla, Kalle!"

Männ dä skulle -o allri ha sakkt, för Kalle, söm allri brydde säj ömm, va -an sa, han svarä:

"Håå, nog går dä fälle ann så längi dä finns nå kvar på mitten!"

Anders Andersmora feck-le ta-t för va -o ville, å -o va-nte så bangen åv säj, män dä sa di ätt -o teg.

(Sofia Nilsson)

Abrams pigä ha vari på cirrkuss å där såg -o en som kunne lägga öpp bena baköm nakken, å dä tyckte -o fälle såg kneput ut. Så jekk -o te karana mä middä en dag när di va i tjärre å dikä. När -o kömm inn i skogen en bit så tängte -o, ätt -o skulle försökä å jörä likadannt sömm en där på cirrkuss, så -o ställde ifrån säj matkörrjen ve vägkannten å sätte säj på vägen å försökte å få öpp bena baköm nakken. Dä jekk te slut, men så fekk -o -nte dän dömm, hur -o änn

å vännde säj, så -o vart liggande på vägen.
 När karana allri fekk nånn middä så sjikkä farn iväg Kalle för å hörä
 ätter va dä va för fel. Han hittä snart piga, sömm låg å jämmrä säj,
 å -an ha fä-nte hatt så rolit varken förr äller senare. Han sa själlv
 att -an glinä så -an knappt kömm säj för mä å jällpa-na få ner bena,
 männ når en tjänner Kalle så kann en nog misstängkä att -an tog säj
 en bra titt innä han jorde nå ve-na.

(Lars Nilsson)

Årsmöte i Västmanlands Spelmansförbund omkring år 1950. Följande har identifierats:

Översta raden från vänster: Karl Hedström, Köping. Mauritz Ehrnström, Heby. Arthur Halvarsson, Hallstahammar. "Hugo-Pelle", Eskilstuna. Uno Gill, Köping. Sigurd Danielsson, Köping. Axel Olsson-Glädje, Surahammar.

-?- Rydberg, Örebro.

Andra raden uppifrån, från vänster:

Erik Karlsson, Köping. Albin Tapper, Himmata. -?-, -?-, -?-, Bertil Sandberg, Kungsör. Sven Andersson, Kungsör. Hugo Steen, Eskilstuna. -?-, K.E. Vesterberg, Västerås. -?-, Erik Domar, Västerås.

Tredje raden uppifrån, från vänster:

Axel Andersson (Vikbo-Axel), Ragnar Schelén, Sala. Ragnar Forsgren, Örebro. -?-, -?-, Karl Gill, Köping, Fru Vesterberg, Västerås. Fru Malmberg, Västerås. Ann-Marie Forsgren, Örebro. Edvin Eriksson, Köping. Erland ("Olle") Olsson, Köping.

Längs fram på golvet, från vänster: Sme-Halvar, Medåker. Valentin Malmberg, Västerås. Gunnar Ahlgren, Köping. -?-, -?-.

Polka av "Calle Fjärsmän", Medåker

Polka efter Bröderna Abrahamsson, Medåker

Arrangerade av Erik Gustavsson

2 POLSKOR

39.

Efter bröderna Karl o. Albert Abrahamsson,
Berga, Medåker

Arr. för 2 fioler av Erik Gustavsson

POLSKA

The first musical system consists of two staves joined by a brace. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The melody is written in the upper staff, and the accompaniment is in the lower staff. The piece features several triplet markings (indicated by a '3' over the notes) and a repeat sign with first and second endings. The notation includes various note values such as eighth and sixteenth notes, as well as rests.

POLSKA

The second musical system also consists of two staves joined by a brace, in the same key signature and time signature as the first. This piece is more rhythmically complex, featuring many triplet markings throughout both the melody and the accompaniment. It includes repeat signs and first/second endings, similar to the first piece. The notation is dense with many beamed notes and rests.

40. JULMINNEN 1892

HAMBO-POLSKA av "Calle Fjärsmän", Medåker
Ur notbok efter C.A.Tapper, Himmelsåker
Arrangerad av Erik Gustavsson, Karlstad

*'PATRI KATT' (se nästa sida) är en dialektal
förvrängning av franska Pas de Quatre (= 4 steg),
en nyare variant av schottis med hoppande steg som
kom till Sverige omkring år 1900, och som närmast
överensstämmer med dagens schottis-dans.

POLKA efter "Bejby-Janne"

41.

Handwritten musical score for a Polka in 2/4 time. The score is written for piano (p) and violin (v). The piano part consists of two systems of grand staves. The first system includes triplets in both hands. The second system ends with a 'Fine' marking. The violin part is written on a single staff and includes first and second endings, marked '1.' and '2.'. The key signature has one sharp (F#).

'PATRI KATT'* efter 'Bejby-Janne'

(Schottis)

Handwritten musical score for 'PATRI KATT' in 2/4 time. The score is written for piano (p) and violin (v). The piano part consists of two systems of grand staves. The first system includes first and second endings, marked '1.' and '2.'. The second system ends with a 'D.C. al Fine' marking. The violin part is written on a single staff and includes first and second endings, marked '1.' and '2.'. The key signature has one flat (Bb).

Arrangerade av Alfred Andersson, Möklinta

Västmanlands Spelmansförbund 1985.

42. MAZURKA efter 'Bejby-Janne' Arr. Alfred Andersson

POLKA efter 'Bejby-Janne' Arr. Alfred Andersson

"PATRI KATT" (Schottis) 2. 'Bejby-Janne' Arr. Alfred Andersson

Handwritten musical score for 'Patri Katt 2.' in G major, 3/4 time. The score consists of four systems, each with a grand staff (treble and bass clef). The first system includes first and second endings. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some triplet markings. The piece concludes with a double bar line.

Hambo-Polska av "Calle Fjärsman"

Ur notbok efter C. A. Tapper, Himmets

Handwritten musical score for 'Hambo-Polska av "Calle Fjärsman"' in D major, 3/4 time. The score consists of four systems, each with a grand staff. The key signature has two sharps (F# and C#). The music is characterized by a steady eighth-note accompaniment in the bass and a melody of eighth and sixteenth notes in the treble. The piece ends with a double bar line.

Arr. Alfred Andersson

Sjöqvistarna

När man forskar i gamla låtar från Medåker träffar man ofta på namnet A.O. Sjöqvist. Tyvärr vet vi alltför litet om denne spelman. Vi vet att han hette Anders Olof Sjöqvist och levde mellan åren 1821 och 1883 och hade en bror Lars Petter Sjöqvist 1816 - 1882. Båda var födda i Medåker och synes ha tillbringat sitt liv i Smedby, där de livligt deltog i det musikaliska livet.

Anders huvudinstrument var klarinett medan Petter spelade fiol. Petter var gift två gånger medan Anders syntes ha förblivit ogift.

Anders - troligen båda bröderna - var notkunniga och var de som lärde Calle Fjärman läsa och skriva noter. Calle Fjärman ansåg för övrigt att dessa bröder då var traktens skickligaste spelmän.

I en större notsamling efter Johan Hedberg, Köping, finns en stor mängd låtar med noteringen A.O. Sjöqvist samt årtalen från 1849 och fram till år 1852. Några av dessa låtar har tagits med i denna samling.

Bernhard Jägervall (1902 - 1984)

Bodde under sina första 25 år i Vretberga i Medåker där han deltog i det musikaliska livet med sin flöjt. Spelade ofta tillsammans med Vikbo-Axel och Sme-Halvar på fiol och Bernhard Pettersson på dragspel.

Andreas Nilsson (1868 - 1918)

Bodde på och brukade en gård i Vretberga, Medåker. Han spelade fiol och var en duktig musiker men av den typen som föredrar att mest spela för sig själv. Deltog sällan i de större spelmansgängen.

Tack vare efterlämnade notböcker känner vi dock väl hans repertoar. Några av dem återfinns i detta häfte.

Melker Dalborg

Melker Dalborg föddes år 1903 i Älvdalen i Dalarna och växte upp i en musikalisk bygd och släkt. Han utbildade sig till och arbetade en tid som folkskollärare men fortsatte efter en tid sina studier och vigdes till präst år 1929. Kommunister i Norra Ny och Ekshärad i Värmland under åren 1929 - 1935. Kyrkoherde i Silverberg i Dalarna 1936 - 1942. Kyrkoherde i Medåker i Västmanland 1943 - 1962. Sedan flyttade han till Järna i Dalarna där han verkade som kyrkoherde till sin pensionering år 1970 då de bosatte sig i sin frus födelseort Sunne i Värmland.

Förutom sin ungdoms musikaliska utbildning hade han ingen mindre än den kände Oskar Lindberg (han med bl.a. Gammal fäbopsalm)

som musiklärare under studieåren. Han deltog livligt i Medåkers musikaliska liv med fiolen som huvudinstrument men var även skicklig på bl.a. orgel. Komponerade såväl seriösa stycken som låtar i folkton. Spelade ihop med bland andra "Sme-Halvar" (Halvar Pettersson), Axel Öhman (bror till storspelmannen Albin (Öhman) Tapper) och "Calle Handlar'n" (köpman Carl Andersson).

POLSKA

Efter A.O. Sjöqvist, Dal, Medåker År 1830

Arr. av Alfred Andersson

Sv. Låtar, Västmanland nr 66

2 VALSER av A.O. Sjöqvist, Dal Medåker 1852

Ur en notbok efter Johan Hedberg, Köping

Arrangerade av Erik Gustavsson, Karlstad

VALS År 1852

VALS av A.O. Sjöqvist, Dal, Medåker (1853)

Ur en notbok efter Johan Hedberg, Köping

Arrangerad av Erik Gustavsson, Karlstad.

Från vänster:

Axel Andersson (Vikbo-Axel)
Vikbo

Bertil Johansson, Norr-Ryby

Carl Pettersson (Calle Fjärsmän)
Ekeby

Erik Andersson, Öster-Ryby

Emil Pettersson, son till
Calle Fjärsmän

Foto från omkring 1910

Västmanlands Spelmansförbund

1985

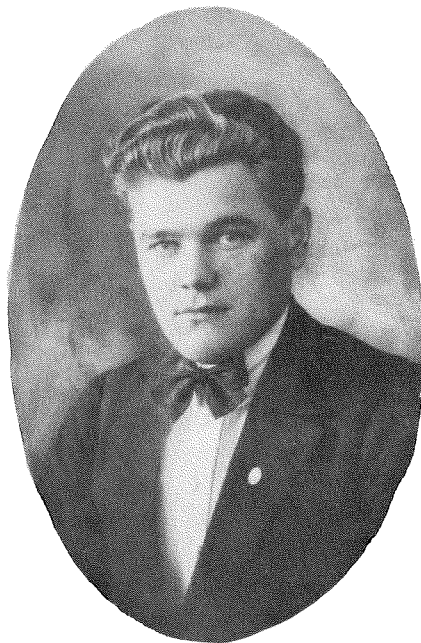
Kadrilj efter Bröderna Sjökvist, Medåker, Västmanl.

48.

Handwritten musical score for Kadrilj, a three-part setting in 2/4 time with a key signature of one sharp (F#). The score is arranged for three parts (I, II, III) and consists of six systems of staves. The first system includes a repeat sign and a first ending. The second system includes a repeat sign and a first ending. The third system includes a repeat sign and a first ending. The fourth system includes a repeat sign and a first ending. The fifth system includes a repeat sign and a first ending. The sixth system includes a repeat sign and a first ending. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and repeat signs.

Arr. Folke Carlsson, Köping

20.4.1973 *SC*

Bertil Pettersson (1905-1969)

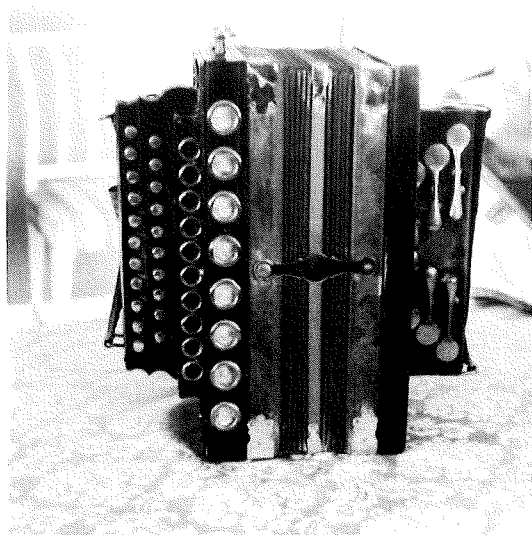
Hans far hette Arvid Pettersson, som var bror till Calle Fjärman. Bertil brukade släktgården i Vretberga, Medåker, och spelade gärna dragspel på sin fritid tillsammans med bland andra "Vikbo-Axel" (Axel Andersson från Vikbo) på fiol, kusinen "Sme-Halvar" (Halvar Pettersson) likaledes fiol, Bernhard Jägervall med flöjt och brodern Bernhard Pettersson på klarinett.

Om brodern Bernhard berättas det att han när han var liten var en synnerligen kavat yngling. På en julgransfest kom en präst fram till honom och sa: "Goddag, goddag. Va heter du min lille gosse?" Varpå Bernhard svarar: "Va fan, känner du inte māj? Ja ä ju Arvids pöjke i Änga!"

Bertil Pettersson
i unga år med sitt
första dragspel.

Till vänster
brodern Bernhard

Till höger system
Astrid Petersson-
Hellström

"Kalle Abrahams" Magdeburger-dragspel
ropade Bertil Pettersson in på auktion.
Spelet är i tryggt förvar hos fru
Ingrid Pettersson i Ödesberga.

Foto:GFr

Bernhard Garsten (1889 - 1980)

Bernhard Garsten är en god representant för det enastående intresse för sin hembygd som är så utmärkande för många invånare i Medåker. Då doktor Garsten dessutom fått leva ett långt och rikt liv med bibehållen hälsa både fysiskt och psykiskt har han för mig såväl som för bygdens hembygdsentusiaster varit en givande källa att hämta information hos hur det har varit i trakten i äldre tider.

Doktor Garsten är född i Norskoga i Medåker år 1889, en plats där släkten bott minst sedan 1600-talet. Han gick först i skola i Medåker, sedan i Läroverket i Arboga. Fortsatte med studentexamen i Västerås och kompletterade sina studier i Uppsala med fil.kand. och fil.lic. i ämnena matematik, statistik och statsvetenskap. Arbetade först på Statistiska

Centralbyrån senare inom Socialstyrelsen. År 1926 blev han direktör i Svenska Arbetsgivarföreningen där han speciellt ägnade sig åt branscherna Hotell-, Restaurang- och Turistväsendet intill sin pensionering.

Under hela sitt liv har herr Garsten och hans fru alltid återvänt till Medåker så snart tillfälle givits, i huvudsak under sommarmånaderna. Med ett levande intresse har han deltagit i dokumenteringen av bygdens befolkning.

I september 1978 besökte jag herr och fru Garsten i Norskoga för första gången och lät bandspelaren snurra i 1½ timme. Förutom många värdefulla berättelser om spelmän i trakten sjöng han några mycket gamla visor varav några är med i denna samling. Doktor Garsten är musikalisk - spelar fiol - och har trots sina 90 år ett mycket gott minne. Om så icke i egenskap av musiker så har han i egenskap av förmedlare av information om hur det varit i bygden i forna dagar så väsentligt lämnat bidrag att han har sin givna plats i detta dokument. Som forskare känner jag stor tacksamhet att ha haft förmånen träffa denna personlighet i mitt arbete.

G.Fr.

PS Sedan detta ursprungligen skrevs och tills det nu äntligen kommer ut i tryck har flera år gått och Bernhard Garsten har vid dryga 91 års ålder gått ur tiden. Jag hade förmånen träffa honom flera gånger under mellantiden och vi korresponderade även med varandra under vinterperioder, då han och hans fru vistades i Stockholm.

Från mitt besök här ovan erinrar jag mig den vackra kvinnodräkt från Medåker som fru Margit visade upp och som enligt bådats utsago var praktiskt taget i original. Enligt deras utsago hade ingen brytt sig om att dokumentera den. Jag rapporterade mitt "fynd" till dräktexperter inom Svenska Ungdomsringen, Västmanland, men tyvärr vet jag inte vad som hände. Jag hoppas verkligen att den blir väl dokumenterad och kommer i bruk ty den är - enligt mitt omdöme - ovanligt vacker och vi har ju inte så många väldokumenterade folkdräkter i Västmanland.

D.S.

Gubben å gumman skulle mota vall....

Visa från Medåker, Västmanland

Upptecknad år 1978 av Gunnar Fransson efter sång av
89-årige Bernhard Garsten, Norskoga, Medåker

Text:

Gubben å gumma'. skulle mota vall,
men ingendera ville mota.
Då tog gubben å slog gumma i e tall,
så talla flög opp me rota.
Då gumma vart snäll å strax ho sa:
"Ja ska mota i all mi da,
gå vall du gamla Krusa."

"Mota vall" = Valla kreaturen.
Var det en kvinna som sjöng kunde könen skiftas i visan.

Minns, minns inte du

Visa från Medåker, se ovan !

Text:

./. Minns, minns inte du, när vi sutto
i den gröna lund ./.
./. Du mej frägade
ja dej lôvade
just i samma stund ./.

Västmanlands Spelmansförbund

1985

52.

GALOPP av P.J. Gustafson

Handwritten musical score for "GALOPP" by P.J. Gustafson. The score is written for piano in G major (one sharp) and 2/4 time. It consists of six systems of two staves each. The music is a lively gallop with many eighth and sixteenth notes. There are repeat signs with first and second endings in the fourth and fifth systems. The piece concludes with a final double bar line in the sixth system.

Arr: Erik Gustavsson

VALS efter "Bejby - Janne", Medåker
Arrangerad av Erik Gustavsson, Karlstad

Handwritten musical score for "VALS" after "Bejby - Janne" by Medåker. The score is written for piano in G major (one sharp) and 3/4 time. It consists of three systems of two staves each. The music is a waltz with a steady 3/4 rhythm. There is a key signature change to A major (two sharps) in the second system. The piece ends with a final double bar line in the third system.

HAMBO-POLSKA efter "Bejby-Janne"

Arr. av Erik Gustavsson

ES

54. POLSKA av "Calle Fjärsman"

Handwritten musical score for 'POLSKA' by 'Calle Fjärsman'. The score is written for piano in 3/4 time, key of D major (two sharps). It consists of three systems of staves. The first system has two staves. The second system has two staves with triplets marked with a '3'. The third system has two staves. The piece ends with a double bar line and repeat signs. There are first and second endings marked with '1.' and '2.'.

Arr: Erik Gustavsson

HAMBO-POLSKA efter "Bejby-Janne"
Arr: Erik Gustavsson

Handwritten musical score for 'HAMBO-POLSKA' after 'Bejby-Janne'. The score is written for piano in 3/4 time, key of D major (two sharps). It consists of five systems of staves. The first system has two staves. The second system has two staves with first and second endings marked with '1.' and '2.'. The third system has two staves. The fourth system has two staves. The fifth system has two staves. The piece ends with a double bar line and repeat signs.

HAGBY - MARSCHEN

Av Karl Andersson, Hagbylund, Medåker

Arrangerad av Hobert Jernberg

Beträffande namn på låten se sidan 8 !

Från vänster: Lars Larsson, Harald Bergholm och Gustav Dahlin, Oppeby.
Albert Andersson, Valla. Ivan Pettersson, Slåta. Albin Tapper, Rabo.
Erik Larsson, Oppeby. Rickard Karlsson, Gässlinge.

"Sme-Halvar, Medåker"

Halvar Pettersson - i dagligt tal kallad Sme-Halvar - var son till Medåkers stor-spelman Carl Pettersson - Calle Fjärsmän. Till skillnad mot fadern ägnade han sig i första hand åt sitt yrke och hade musiken som en kär och stor hobby. Han verkar inte heller lika mycket som sin bror Emil ha varit engagerad i sin pappas spelningar.

Halvar föddes i Ekeby, Medåker, år 1892 och avled i en ålder av 80 år. År 1910 började han utbilda sig till smed hos August Karlsson i Berga. Han genomgick en kurs vid hovslagarskolan på Veterinärinstitutet i Stockholm och blev därefter hovslagare och smed i Nyckelby några år. Han flyttade sedan till sin hemsocken och verkade en tid vid Klöverhäll, innan han

år 1918 bosatte sig i Tåby och öppnade egen rörelse. Denna verksamhet höll han på med till omkring år 1950. Han uppgav själv att han besökt 463 gårdar i 12 socknar. Han stack aldrig under stolen med sin egen skicklighet och påstod att han en dag hade skott 26 hästar, den snabbaste på 13 minuter.

Vid sidan av hovslageriet bedrev Sme-Halvar ett litet lantbruk, vilket han skötte så väl att han fick hushållningssällskapets premier.

Redan vid 7 års ålder trakterade han såväl fiol som flöjt, men fiolen tog sedermera helt överhand. Av sin far lärde han sig en omfattande repertoar. Han spelade på otaliga bröllop och andra tillställningar och deltog flitigt på spelmansstämmor runt om i landet. Ungdomen låg honom nära och han lärde många de första kunskaperna i fiolspelning.

Sme-Halvar hade ett glatt och gott humör och under äldre dagar älskade han att uppträda som show-musiker. Han byggde sig ett originellt, fiolliknande instrument i form av en hästfot och med detta instrument framträdde han på många tillställningar och såväl i radio som i televisionsprogram. Örebro Läns Folkmusikförbund visade sin uppskattning över hans insatser för folkmusiken genom att tilldela honom sitt förtjänsttecken. När Västmanlands Spelmansförbund bildades deltog han under dess första år flitigt i arbetet.

Ola Persson, Himmeta - Medåker

Ola Persson verkade som lärare och kantor först i Himmeta, senare i Medåker under åren 1943 - 1962. Detta under den tid då flera av i detta verk nämnda spelmän ännu levde, i vissa fall till och med var aktiva. Han har spelat ihop med några av dem. Han har därtill haft förstånd, intresse och förmåga att teckna ned litet om dem, vilket gör att vi idag vet en del om bygdens tidigare spelmän.

Spelmansvännen "Vikbo-Axel" har han hedrat med en komposition vid namn Vikbo-Valsen, som finns i denna notsamling. Där återfinns även hans arrangemang för tre fioler av Carl Johansson i Tveta's låt "Minnen från en skyttebal i Nordväg år 1903".

När detta skrives lever såväl Ola Persson som hans fru i högönsklig välmåga i sitt radhus i Torshälla. Ola spelar med i Eskilstuna Symfoniorkester.

"SMED-HALVAR'S" GÅNGLÅT

57.

Komponerad och arrangerad för
3 fioler av

Melker Dalborg, Medåker, Västmanland.

Brett o. bestämt

1. $\frac{2}{4}$ v

2. $\frac{2}{4}$

3. $\frac{2}{4}$

1. 1. 2.

2.

3.

1.

2.

3.

1. FINE

2. FINE

3. Pizz. arco

1. D.C. al Fine

2. D.C. al Fine

3. Pizz. arco

Hagby Vallvals

Av Ekström, Fillinge

Arr. Erik Gustavsson

Hôlmens pöjke. Visa från Medåker

Text

Inte vill ja vara Hôlmens pöjke
 stå å slägga å vara tom.
 Bälgen blåser, Hôlmen gråter.
 Dä ä synn mä bägge två

"Calle Fjärsmän" i Medåker lärde sig visan när han var liten
 utav Per Andersson i Sörgården, Vretberga.

POLKA efter Lars Anton Nilsson, Götlanda 59,

HAMBO-POLSKA av "Calle Fjärsman"

Arrangerade av Alfred Andersson

Carl Johansson

Oskar Jansson

Albin Tapper

Några spelmän i Himmeta

Carl Johansson föddes i Västra Skedvi år 1874. Till Himmeta kom han som 14-åring. Vad som drev honom till att börja spela fiol är det ingen som nu vet. Ingen av föräldrarna spelade något instrument, så det fanns inget påbrå från det hållet. Förmodligen var det Medåkers storspelman "Calle Fjärsmän" som kan ta av sig äran att ha både inspirerat och lärt Carl att spela fiol - den tidens mest populära hemma-instrument, inte minst på grund av att det var billigt, snickrades ofta av spelmannen själv eller någon annan händig bybo. "Calle Fjärsmän" var notkunnig och även den konsten lärde han ut till Carl. Carl Johansson lär även ha tagit fiollektioner för en "riktig" musiklärare i Köping som tog 1:- per timme för detta, ett ansevärt arvode på den tiden.

Så småningom flyttade Carl Johansson från Valla till Tveta by, och det var där som det verkliga musiklivet kom i gång. Som närmaste granne norrut fick han skomakarmästare Gust. Berglind och hans unga lärning Albin (Öhman) Tapper (1883 - 1970). Då Carl såg att Albin var en lärtaktig elev satte han sig att lära upp honom och de båda blev oskiljaktiga vänner och spelmanskamrater tills döden obarmhärtigt skiljde dem åt. Som tredje man i "musiken" kom Oskar Jansson (1882 - 1947) som också var granne med Carl Johansson. Oskar hanterade flöjt men även fiol, och denna instrumentala "sättning" stod på höjden av alla krav på den tiden. Trion svarade för det musikaliska vid oräkneliga tillfällen i trakten. Oräkneliga är också de skosulor som slitits ut till tonerna av "Tveta-Musiken" på alla logbaler som arrangerades. Hade man väl kommit igång på lördagens kväll slutade ofta inte dansen förrän långt fram på morgonen och det hände inte sällan att man satt igång igen på söndagskvällen. Att både ork och arbetsvilja var betydligt svag på måndagsmorgonen märkte både piga, dräng och bonde.

Den kontanta ersättningen till spelmännen var ringa. I stället undfångades spelmännen med mat och dryck. En god spelman blev därför vanligen en dålig bonde.

Vid särskilt högtidliga tillfällen skaffades förstärkning från Medåker då Erik Andersson kom med sin klarinett. Då blev det ännu mer fart på stråkarna. Taktens stamp ändå hårdare och fastare.

Det var inte endast i närmaste trakten som dessa musikanter anlätades. Varje söndagsdygn över somrarna spelade de i Himmeta, Medåker, Sällinge, Köping, Arboga t.ex. ja till och med på Torshälla Stadshotell vid fester av olika slag.

Repertoaren var tämligen stabil och bestod av valser, hambo-polskor, polka, mazurka, polketter och en och annan marsch. Noter fanns att tillgå i mycket begränsad omfattning. En och annan ny och populär "schlager"

publicerades i dagstidningarnas söndagsbilaga. Annars fick man hålla sig till de låtar man lärt sig av sin läromästare och av sina spel-manskollegor. Carl Johansson bidrog själv att öka repertoaren ge-nom att komponera en hel del låtar. Mest känd och bevarad är idag "Himmeta Brudmarsch". Vissa låtar synes ha kommit till efter någon alldeles särskilt lyckad tillställning t.ex. "Minnen från skytteba-len i Nordväg 1903" eller "Minnen från Himmeta-damernas slädparti skottåret 1904". Den förstnämnda finns med i denna samling.

Vid sidan av sin fiol hade Carl Johansson ett stort och levande in-tresse för sången. Han var en säker bassångare i kantor Viktorssons kör.

Hans efterlämnade maka yttrade att "maken spelade och sjöng, så han glömde allt annat. Det var tur att vår egendom var så liten, för an-nars hade den blivit vanskött, för jordbrukare var han inte".

Som spelman levde Carl Johansson, som spelman dog han vid festligt dukade bord år 1933, endast 51 år gammal. Mänskligt att dömma hade han då ännu mycket kvar att ge av sin musik. Men de många och långa nätterna med fiolen hade måhända bränt ut hans krafter i förtid. Bland den nya tidens spelmän av folkmusik är hans minne dock väl be-varat i Västmanland.

Himmeta Manskör omkring år 1920 - 1925.

Övre raden, från höger: Carl Johansson, Oskar Jansson. Näst längst till vänster samma rad: Albin Tapper.

Sittande, andre man från vänster: kantor Viktorsson, ledare.

Hambo-Polska av "Bejby-Janne", Medåker

Hambo-Polska efter Carl Johansson, Himmets

Arrangerade av Erik Gustavsson

Himmeta Brudmarsch

63.

Efter Carl Johansson, Tveta, Himmeta

Arr: Alfred Andersson, Möklinta

'Sv. Låtar,' Väst. 70. Ingår även i Väst. Spelmanf. Häfte nr 1 1960.

Polska efter Carl Johansson, Himmeta

Arr: Alfred Andersson, Möklinta

sv. Låtar, Väst. 69

64.

Hambo-Polska av Karl Andersson
Hagbylund, Medåker

Polka efter "Bejby-Janne", Medåker

Arrangerade av Erik Gustavsson, Karlstad

HAMBO-POLKETT efter Lars Anton Nilsson 65.
(1842-1932) Skogstorp, Götlanda

Axel Andersson - Vikbo-Axel - föddes i Bro socken den 30 maj 1891. Började först spela klarinett men lärde sig sedan spela fiol och låtar hos "Calle Fjärsmann", med vilken han sedan kom att spela ihop i många år.

Vikbo-Axel omkom den 26 oktober 1960 då ett herrelöst militärflygplan störtade mitt på mangårdsbyggnaden, där Axel, hans son och sonhustru och deras 6-åriga dotter och tre grannar satt och spisade middag som en paus i skördearbetet. Alla 7 omkom ögonblickligen. Hans fru Anna klarade livet genom att hon hade gått ut i brygghuset och se till tvätten.

Vikbo-Axel var en duktig och glad och god spelman som alltid spred mycken glädje kring sig där han deltog i musiklivet.

66. 3 Polskor efter "Vikbo-Axel"

Handwritten musical score for three polkas in 3/4 time, key of D major. The first system contains two measures. The second system contains two measures, with the first measure marked '1.' and the second '2.'. The third system contains two measures. The score includes various musical notations such as eighth notes, sixteenth notes, and triplets.

Polska

Handwritten musical score for a polka in 3/4 time, key of D major. The score consists of two systems, each with two measures. The first system ends with a double bar line and a repeat sign. The second system ends with a double bar line and a repeat sign.

Polska

Handwritten musical score for a polka in 3/4 time, key of D major. The score consists of three systems, each with two measures. The first system ends with a double bar line and a repeat sign. The second system ends with a double bar line and a repeat sign. The third system ends with a double bar line and a repeat sign.

Arrangerade av Anders Berlin, Lund

VIKBO-VALSEN

Av Ola Persson, Himmata 67.

Handwritten musical score for Vikbo-Valsen, a 3/4 time waltz in D major by Ola Persson. The score consists of ten systems of two staves each, featuring various musical notations including eighth notes, quarter notes, and triplets. The piece concludes with a 'FINE' marking.

68.

3 LÅTAR EFTER

Smeden C.E. Pettersson

Himmelskåp

Upptecknade av Olle Weirulf, KÖPING

POLSKA Arrangerade av
Alfred Andersson

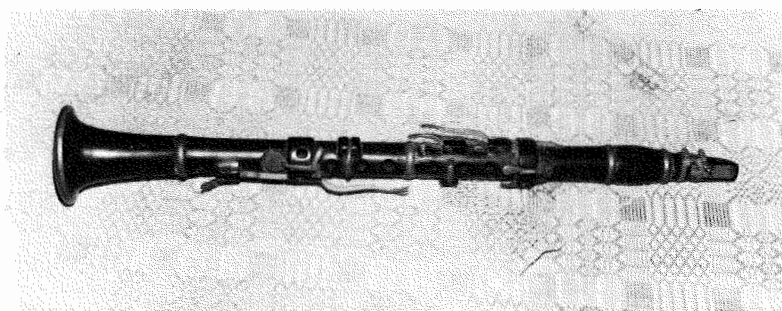

STEKLÅT

POLKETT

69.

"Bejby-Jannes" egenhändigt
tillverkade klarinett
förvaras på Medåkers
Hembygds museum
(f.d. "Abrahamspojkarnas"
gård)

Foto: GFr

Västmanlands Spelmansförbund
1985

70. Backstug-Polska

Hambo-Polska av Johan Karlsson ("Bejby-Janne")
Medåker

Arr. av Erik Gustavsson, Karlstad

Polska efter C.E. Pettersson, Himmels-Köping

Upptecknad av O. Weirulf

Arrangerad av Erik Gustavsson, Karlstad

Minnen från en skyttebal i Nordväg år 1903. Polska

Handwritten musical score for three violas (1, 2, 3). The score is written on four systems of three staves each. The key signature is two sharps (F# and C#), and the time signature is 3/4. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, often beamed in groups of three. Dynamics include *mf*, *p*, *f*, and *mf*. The score includes repeat signs and a key change to D major (two sharps) in the second system. The piece concludes with a double bar line.

Komponerad av Carl Johansson, Tveta, Himmata.
Se artikel annan sida!

Arrangerad för 3 fioler av. kantor Ola Persson,
Himmata

(Då spelmännen i trakten även hade klarinetter föredrog
de gärna A-dur för att ge klarinetterna rimliga durer)

Polka av Arvid Johansson

Arr. Erik Gustavsson

The musical score is arranged in eight systems, each consisting of two staves (treble and bass clef). The time signature is 2/4. The key signature starts with one sharp (F#) and changes to one flat (Bb) in the final system. The music features a variety of notes, rests, and trills (tr). There are first and second endings (1. and 2.) in the third system. The piece concludes with a double bar line and repeat signs.

Ur en notbok av "Bejby-Janne", Medåker

Polska efter "Calle Fjärsmän", Medåker

Ur notbok efter Albin Tapper, Himmetså

Arrangerad av Alfred Andersson, Möklinta.

Spelmannsskålen skänklåt

Text

Hej! Så sjungom vi nu för spelmannens skål.

Liksom flickan hon sjöng för sin käreasta i går.

Ty här fattas, här fattas uti.

Å lägg i, å lägg i !

Spelmannsskålen sjöngs på danserna när man med hatten i hand gick runt och samlade in slantar åt spelmannen.

Så sent som omkring år 1920 kunde man få höra "Spelmannsskålen".

Som framgår av texten förekom den vanligen på bröllopfestens 2:a dag.

Innehållsförteckning

Sidan

2-3	Så kom detta till	
4.	Medåkers Brudmarsch av Calle Fjärsmän	
5.	Medåkers Brudvals	-"-
6.	Vals	-"-
7.	Polka	-"-
	Polska	-"-
8.	Carl Pettersson - "Calle Fjärsmän" Foto och text	
9.	Militär-Polka av Calle Fjärsmän	
10.	Minne från Sörby Mazurka av Calle Fjärsmän	
	Hopp och Tro Polka	-"-
11.	Hulda-Polska av Calle Fjärsmän	
12.	Förlig wind Polka av Calle Fjärsmän	
13.	Mazurka av Calle Fjärsmän	
	Grushögsfantasi Hambo-Polska av Calle Fjärsmän	
14.	Brudmarsch av Calle Fjärsmän	
15.	Lilla Rosen Polska av Calle Fjärsmän	
	Dansa kronan av bruden Polska	
16.	Johan Karlsson - "Bejby-Janne" Foto och text	
17.	Polka av Bejby-Janne	
	Kardinal-Polka av Bejby-Janne	
18.	Vals	-"-
19.	Kille-Polka	-"-
20.	Hambo-Polska	-"-
	Hambo-Polska	-"-
21.	Favorit-Valsen	-"-
22.	Marsch	-"-
23.	Jultomtens Polka	-"-
	Hambo-Polska av Calle Fjärsmän	
24.	Polska-Mazurka av Bejby-Janne	
	Hambo-Polska	-"-
25.	Galopp	-"-
26.	Ballong-Polka	-"-
	Mazurka	-"-
27.	Polka	-"-
28.	Francais	-"-
29.	Hambo-Polska	-"-
30.	Francais	-"-
31.	Vals	-"-
32.	Polka	-"-

33. Bejby-Marschen av Bejby-Janne
Polska -"-
34. Vals -"-
Mazurka -"-
35. Schottis
Polka -"-
36. "Abrahamspojarna" Foto och text
37. Årsmöte i Västmanlands Spelmansförbund omkring
år 1950. Foto
38. Polska av Calle Fjärman
Polka efter bröderna Abrahamsson
39. 2 polskor -"-
40. Julminnen 1892 Hambo-Polska av Calle Fjärman
41. Polka Bejby-Janne
Patri Katt -"-
42. Mazurka -"-
Polka -"-
Patri Katt -"-
43. Hambo-Polska Calle Fjärman
44. Sjöqvistarna Text
Bernhard Jägervall Foto och text
Andreas Nilsson -"-
45. Melker Dalborg -"-
Polska efter A.O.Sjöqvist
46. 2 valser -"-
47. Vals -"-
48. Kadrilj -"-
49. Bertil Pettersson Foto och text
Bertil Pettersson, Bernhard Pettersson och
Astrid Pettersson-Hellström Foto
Kalle Abrahams magdebUrgerdragspel Foto
50. Bernhard Garsten Foto och text
51. Gubben och gumman skulle mota vall... Visa
Minns, minns inte du... Visa
52. Galopp P.J.Gustafson
Vals Bejby-Janne
53. Hambo-Polska -"-
54. Polska Calle Fjärman
Hambo-Polska Bejby-Janne
55. Hagby - Marschen Karl Andersson
56. Sme-Halvar Foto och text
Ola Persson -"-
57. Smed-Halvars Gånglåt Melker Dahlborg

58.	Hagby Vallvals	Ekström, Fillinge
	Hölmens pojke	Visa
59.	Polka	Lars Anton Nilsson
	Hambo-Polska	Calle Fjärman
60.	Några spelmän i Himmata	Text och foto
61.	Himmata manskör	Foto 1920 - 1925
62.	Hambo-Polska	Bejby-Janne
	Hambo-Polska	Carl Johansson
63.	Himmata Brudmarsch	-"-
	Polska	-"-
64.	Hambo-Polska	Karl Anersson
	Polka	Bejby-Janne
65.	Hambo-Polkett	Lars Anton Nilsson
	Axel Andersson - "Vikbo-Axel"	Foto och text
66.	3 polskor efter Vikbo-Axel	
67.	Vikbo-Valsen	Ola Persson
68.	Polska	C.E.Pettersson
	Steklåt	-"-
69.	Polkett	-"-
70.	Backstug-Polska	Bejby-Janne
	Polska	C.E.Pettersson
71.	Minnen från en skyttebal i Nordväg år 1903.
Polska av Carl Johansson, Tveta, Himmata	
72.	Polka	Arvid Johansson
73.	Polska	Calle Fjärman
	Spelmansskålen	Skänklåt
74-76	Innehållsförteckning	
77.	Västmanlands Spelmansförbunds hittillsvarande utgåvor
av noter, grammofonskivor och bandkassetter	

Västmanlands Spelmansförbunds hittillsvarande publikationer

1. Låthäfte nr 1: "65 västmanlandslåtar". I huvudsak hämtade från verket "Svenska Låtar", del Västmanland 1960
2. Låthäfte nr 2: "27 västmanlandslåtar". Huvudsakligen hämtade från gamla notböcker från Möklinta-trakten 1967
3. Låthäfte nr 3: "35 gamla och nykomponerade låtar från Västmanland" 1969
4. Låthäfte nr 4: "58 låtar och visor från Västmanland" Det mesta hämtat från Uppsala Landsmålsarkiv. 1976
5. Låthäfte "20 folkmelodier av Ragnar Schelén" Nytryck av en tidigare privat utgåva. 1972
6. Låthäfte "20 låtar av Alfred Andersson, Möklinta" 1974
7. Låthäfte "25 låtar av Valter Larsson, Arboga" 1979
8. Låthäfte "20 låtar från Norbergs Bergslag" Låtar efter Gottfrid, J Teodor och C A Söderqvist. 1980
9. Låthäfte "Allspelslåtar" Populära och lämpliga låtar vid allspel i Västmanland. 1984
10. Låthäfte "Låtar och spelmän i Medåker och Himmata" Från gamla notböcker i dessa trakter. 1985
11. Noter på 6 västmanlandslåtar, lätt arrangerade för 12 instrument. Lämpligt för skolorkestrar och liknande ensemble. Rikligt med noter till varje instrument. 1971
12. Noter på 6 andra västmanlandslåtar arrangerade på samma sätt som enligt punkt 11 ovan. 1982
13. Grammofonskiva i LP-format på vilken västmanlänningar spelar gamla västmanlandslåtar. 1980
14. Grammofonskiva i LP-format på vilken Möklinta Hembygdsmusik spelar låtar från sin hemtrakt: "Vår gamla dansmusik" 1983
15. Kasettinspelning. Ulf Sansbo och Mats Hellstrand spelar låtar i huvudsak från västra delen av Västmanland. Nyproduktion av tidigare privat utgåva. 1983

Av ovannämnda finns år 1985 samtliga alster att köpa efter kontakt med någon styrelseledamot. Ragnar Scheléns låthäfte är visserligen slut men en mindre upplaga i form av Rank Xerox-kopior finns t.v. på lager.

Västmanlands Spelmansförbund

1985

